

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

36

ਸੋ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਜਿਤੁ ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥

ਭਾਗ - 2

‘ਖੋਜੀ’

ਸੌ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਜਿਤੁ ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥

ਭਾਗ - 2

ਸਾਡਾ ਮਨ ਬੜਾ ਚੰਚਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖਿਨ-ਖਿਨ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ 'ਸੰਗਤ' ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮਨ ਦੀ ਮਲੀਨ 'ਰੰਗਤ' ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਦੀ 'ਮਲੀਨਤਾ' ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ –

ਖਿਆਲਾਂ
ਵਿਚਾਰਾਂ
ਕਰਮਾਂ
ਸੁਭਾਉ
ਆਚਰਨ

ਰਾਹੀਂ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਮਲੀਨ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਭਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ –

ਸਹੀ
ਉਤਮ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਸੱਚਾ
ਜਾਇਜ਼

ਮੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਮਲੀਨ-ਜੀਵਨ ਦੀ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟਾਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ, ਤਅੱਸੂਬ, ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲੜਾਈਆਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਭੜਥੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ (poison of corruption and degeneration) ਸਮੁੱਚੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਰਗੋ-ਰੇਸੇ ਵਿਚ ਧੱਸ-ਵੱਸ-ਰਸ ਕੇ ਸਮਾ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੁਤ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਵਾਂਗ (epidemic infection) ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ -

ਅਸ਼ਾਂਤੀ
 ਬੇ-ਵਿਸਾਹੀ
 ਖਿੱਚੋਤਾਣ
 ਖੁਦ-ਗਰਜ਼ੀ
 ਖੋਹਾ-ਖਾਹੀ
 ਲੁਟ-ਖਸੱਟ
 ਠੱਗੀ-ਠੱਗੀ
 ਧਕੇ-ਸ਼ਾਹੀ
 ਭਿ੍ਰੂਸ਼ਟਾਚਾਰ
 ਬੇਈਮਾਨੀ
 ਮਿਲਾਵਟ
 ਜੁਲਮ

ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ।

ਅਫਸੋਸ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ ਇਤਨੇ ਧਰਮ, ਕਰਮ, ਪਾਠ-ਪੂਜਾ, ਸਭਾ-ਮੁਸਾਇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲੌਸਫੀਆਂ ਭਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਹ ਤਰਸਯੋਗ ਅਧੋਗਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਯਾ ਬਦਬੂ ਸਾਡੇ -

ਮਨ
 ਚਿੱਤ
 ਬੁੱਧੀ
 ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ
 ਮਜ਼ਹਬਾਂ
 ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ
 ਕੌਮਾਂ
 ਦੇਸਾਂ
 ਨੈਕਰਸ਼ਾਹੀ
 ਮਹਿਕਮਿਆਂ

ਵਿਚ 'ਸਮਾ' ਗਈ ਹੈ , ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਾਡੇ -

ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ
ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ
ਹਰ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਵਿਚ
ਵਪਾਰ ਵਿਚ
ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ
ਮਿਤ੍ਰਤਾਈਆਂ ਵਿਚ
ਪਰਮਾਰਥ ਵਿਚ
ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਚ
ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ
ਵਿਦਿਆਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ
ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ
ਸਭਾ-ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ

ਪ੍ਰੱਤੱਖ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਰੂਪ, ਬਾਣੀ, ਨਾਮ ਅਤੇ
ਭਗਤਾਂ, ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ 'ਨਿਰਮਲਤਾ' ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ—

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਨਿਰਮਲਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਮਲ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੁਨੀ ਸੁਵਨ ਬਖਾਣੀ ॥

ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਨੀਤ ॥

ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੯)

ਨਿਰਮਲ ਸੋਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾ ਕੀ ਬਾਨੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੯)

ਐਸੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ 'ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਝੂਠਾ
ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਤ੍ਰਤੀ 'ਝਉਲੀ' ਅਤੇ 'ਮੈਲੀ' ਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਜਦ ਦੁੱਧ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਕਪੜਾ ਯਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੱਥ ਲਾਏ ਤੋਂ ਮੈਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੋਤ ਸਰੂਪੀ ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਉਤੇ ਨੀਵੇਂ ਅਤੇ ਮੈਲੇ ਖਿਆਲਾਂ, ਨੀਵੇਂ ਕਰਮਾਂ

ਅਤੇ ਗੰਧਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਕਸ ਪੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਜੇ ਇਕ ਛਿੱਟਾ ਖੱਟੇ ਦਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ਜੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਪਵਿੰਡ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਾਇਕੀ ਖਿਆਲ ਯਾ ਕਲਪਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਉਪਜੇ, ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤੇ ਮਲੀਨ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ 'ਪਰਛਾਵਾ' ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਅਤਿ ਸੁਖਮ ਸਵੈਪਨਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਮੰਡਲ ਵਿਚ, ਸੁਖਮ ਤੋਂ ਸੁਖਮ ਨੀਵੇਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ 'ਖਿਨ-ਭੰਗਰ' ਛੋਹ ਭੀ ਮਨ ਨੂੰ ਮੈਲਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਜੇਤਾ ਮੇਹੁ ਪਰੀਤਿ ਸੁਆਦ ॥

ਸਭਾ ਕਾਲਖ ਦਾਗ ਦਾਗ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੬੨)

ਸੰਸਾਰੁ ਰੋਗੀ ਨਾਮੁ ਦਾਰੁ ਮੈਲੁ ਲਾਗੈ ਸਚ ਬਿਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੮੭)

ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਆਲੂਦਿਆ ਜਿਤੀ ਹੋਰੁ ਖਿਆਲੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੯੭)

ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਖੱਟੀ ਛਿੱਟ, ਤਾਂ ਅਸਥੂਲ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹਨ, ਪਰ 'ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਤੇ 'ਖਿਆਲ' ਅਤਿ ਸੁਖਮ ਅਤੇ ਅਦਿਸ਼ਟ 'ਤੱਤ' ਹਨ – ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਯਾ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਲੀ ਦਿਸਣਹਾਰ ਮੈਲ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਉਪਾਉ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁਖਮ ਮਾਨਸਿਕ ਮੈਲ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਉਪਾਉ ਯਾ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਬਲਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਖਿਨ-ਖਿਨ, ਪਲ-ਪਲ, ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੈਲਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਮੈਲ ਲਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੫੧)

ਸਾਡੀ ਕਿਤਨੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਅੰਤੁ-ਆਤਮੇ 'ਜੋਤ' ਦੀ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲਤਾ ਨੂੰ, ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਲੀਨ ਮਾਇਕੀ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਖਿਨ-ਖਿਨ, ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਮੈਲਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਰਘ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦੀ ਸਾਨੂੰ –

ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਅਫਸੋਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਸੰਕੋਚ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ !!

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਧਰਮ ਗਰੰਥ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ, ਇਸ 'ਮਾਨਸਿਕ ਮੈਲ' ਬਾਬਤ ਤਾਜ਼ਨਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਨਸੇ' ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਮਦਹੋਸ਼ ਅਤੇ ਢੀਠ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਇਕੀ ਮਲੀਨਤਾ ਦੀ ਸਾਨੂੰ 'ਸੋਝੀ' ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ! ਬਲਕਿ ਏਸੇ ਮਲੀਨਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤਾਨ ਹੋਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮਲੀਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਢੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ (competition) ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਅਮੇਲਕ ਜੀਵਨ ਤਬਾਹ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ।

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੩)

ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ – ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ, ਕਪੜੇ, ਘਰ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸਜਾਉਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਪਰ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੁਖਮ ਮਨ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਦੱਮ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ । ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿੰਗੇ ਸਾਬਣ, ਕਰੀਮ, ਪਾਊਡਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਫੇਰ ਭੀ ਇਹ ਸਰੀਰ ਮੈਲਾ ਤੇ ਗੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਖੁਰਾਕ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਗੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਅੰਨੁ ਦੇਵਤਾ ਪਾਣੀ ਦੇਵਤਾ ਬੈਸਤਰੁ ਦੇਵਤਾ ਲੁਣੁ ਪੰਜਵਾ ਪਾਇਆ ਘਰਤੁ ॥

ਤਾ ਹੋਆ ਪਾਕੁ ਪਵਿਤੁ ॥

ਪਾਪੀ ਸਿਉ ਤਨੁ ਗਡਿਆ ਬੁਕਾ ਪਈਆ ਤਿਤੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੨੩)

ਅਸੀਂ ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਕਪੜਿਆਂ ਨਾਲ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਕਪੜੇ ਮੈਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਜੇਕਰ ਅਸਥੂਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਮੈਲੇ 'ਤਨ' ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਛੇਡੀ ਹੀ ਮੈਲੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਅਤਿ ਸੁਖਮ ਮਨ ਭੀ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁਖਮ ਮਾਨਸਿਕ 'ਰੰਗਤ' ਯਾ ਮੈਲ ਦੀ ਖਿਨ-ਭੰਗਰ 'ਛੋਹ' ਨਾਲ, ਮਲੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਚੰਗੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਲਵਲੇ ਭੀ, ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਗੰਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਨਾਲ ਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ, ਨੇਕ, ਸਚਿਆਰ ਅਤੇ 'ਧਰਮੀ' ਬਣ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ 'ਹਉਮੈ' ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਘਾਲਣਾ ਬਿਰਬੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਢੂਣੀ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਆਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੯)

ਨਾਮ ਸੰਗਿ ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਲਾਵੈ ॥

ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਤੇ ਨਰਕ ਜਾਵੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੦)

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੇ ਕਰਮ ਰਤ ਤਾ ਕੋ ਭਾਰੁ ਅਫਾਰ ॥
ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਜਉ ਨਾਮ ਸਿਊ ਤਉ ਏਊ ਕਰਮ ਬਿਕਾਰ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੫੨)

ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਮਲੁ ਲਾਏ ॥
ਮੈਲੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਪਾਏ ॥
ਕੂੜੇ ਕੂੜੁ ਕਰੇ ਵਾਪਾਰਾ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੯੨)

ਕੁਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗ
ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥

(ਸਵੱਜੇ ਪਾ: ੧੦)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ‘ਧਾਰਮਿਕ ਪੋਚ’ ਯਾ ‘ਦਿਖਾਵਾ’, ਸਾਡੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਚੁਕਾਵਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ—

ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ।
ਹਉਮੈ ਨਾਲ ਮਨ ਹੋਰ ਮਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ।
ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ‘ਆਪੇ’ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।
ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ‘ਬਾਧਾ’ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਅਮੇਲਕ ਜੀਵਨ ਅਜਾਂਈ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਬਾਬਤ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ – ਪੜ੍ਹਦੇ, ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ‘ਖੁਦ’ ਇਹ ਗੱਲ ‘ਮੰਨਣ’ ਯਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਨ ਭੀ ਮੈਲਾ ਹੈ !!!

ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ‘ਮਰਜ਼’ ਦੀ ਹੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ—

ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ !
ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ !
ਜਤਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ !

ਜਦ ਅਸੀਂ ‘ਮੈਲ’ ਦੀ ਬਾਬਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਯਾ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਪਾਕ ਹਾਂ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਘਟਦੀਆਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਲੇ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ, ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨਾਲ ਦੁਖਦਾਈ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਜਗਿ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥
ਚਹੁ ਜੁਗਿ ਮੈਲੇ ਮਲੁ ਭਰੇ ਜਿਨ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੯)

(ਪੰਨਾ-੫੭)

ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ ਤਨਿ ਧੋਤੈ ਮਨੁ ਹਛਾ ਨ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੫੫੮)

ਹੁਉਮੈ ਮਾਇਆ ਮੈਲੁ ਹੈ ਮਾਇਆ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਰਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-੫੨੦)

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ ਸੰਤਹੁ ਕਿਆ ਹਉ ਪੂਜ ਚੜਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੧੦)

ਮੈਲਾ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੨੪)

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭੁ ਜਗੁ ਹੈ ਮੈਲਾ ਦੂਜੈ ਭਰਮਿ ਪਤਿ ਖੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੩੪)

ਜੁਕਾਮ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸੁੰਘਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ । ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਨਾਲ ਸਾਡੀ 'ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਭੀ ਮਟਰੋੜ ਯਾ ਮਨੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਤਿ ਸੁਖਮ ਆਤਮਿਕ 'ਸੁੱਚ' ਅਤੇ ਨਿਰਮਲਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਕਦਰ-ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਆਤਮਿਕ 'ਸੁੱਚ' ਅਤੇ ਨਿਰਮਲਤਾਈ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਅਤੇ ਕਠੋਰ ਹੋ ਕੇ, ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਮਾਇਕੀ ਮਲੀਨ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣ ਵਿਚ 'ਸੰਤੁਸ਼ਟ' ਹੀ ਨਹੀਂ – ਬਲਕਿ ਭਲੋ-ਭਲੇਰੇ ਬਣਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ !!

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਤਸੰਗ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਭੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਲਾਹੁਣ ਲਈ, ਉਤ-ਪਤਾਨ, ਕੂੜ-ਕ੍ਰਿਆ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਾਧਨ ਵਰਤਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਜਗਿਆਸੂ ਭੰਬਲ-ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਗਿ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥

ਮਲੁ ਹਉਮੈ ਧੋਤੀ ਕਿਵੈ ਨ ਉਤਰੈ ਜੇ ਸਉ ਤੀਰਥ ਨਾਇ ॥

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਦੂਣੀ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਆਇ ॥

ਪਤਿੜੈ ਮੈਲੁ ਨਾ ਉਤਰੈ ਪੂਛਹੁ ਗਿਆਨੀਆ ਜਾਇ ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਾ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥

ਮਨਮੁਖ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਿ ਬਕੇ ਮੈਲੁ ਨ ਸਕੀ ਧੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੯)

ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਅਨੇਕ ਨਾਵਣ ਕਿਉ ਅੰਤਰ ਮਲੁ ਧੋਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੪੩)

ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥

ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੪੨)

ਨਾਵਹਿ ਧੋਵਹਿ ਪੂਜਹਿ ਸੈਲਾ ॥

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਰਾਤੇ ਮੈਲੋ ਮੈਲਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੦੪)

ਕਾਇਆ ਕੁਸੁਧ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਲਾਈ ॥

ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਹਿ ਤਾ ਮੈਲੁ ਨ ਜਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੪੫)

ਹਉਮੈ ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ ਹੈ ਸਬਦਿ ਨ ਕਾਢਹਿ ਧੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਮੈਲਿਆ ਮੁਏ ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਖੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੧੫)

ਸਤਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਯਾ ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਜੇ ਕਦੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਦ੍ਰਵ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਖਿਨ-ਪਲ ਲਈ ਮਹਿਸੂਸ ਭੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਖਮ ਭਾਵਨਾ ਭੀ, ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ 'ਉਡ-ਪੁਡ' ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਵੇਗ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੜ੍ਹੁ ਹੋਈ ਚਾਲ (routine) ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਮੈਲ, ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੱਸ-ਵੱਸ-ਰਸ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੰਦੀ 'ਹਵਾੜ' ਨਾਲ, ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਓਪਰੀਆਂ ਜੇਹੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ 'ਛਾਈਆਂ-ਮਾਈਆਂ' ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ !!

ਬਾਹਰਲੀ ਮੈਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਯਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਛੇਤੀ ਅਤੇ ਸੌਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਨਸਿਕ ਮੈਲ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ਸਾਨੂੰ –

ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਫਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ –

ਮੁੱਢ ਕਾਰਣ
ਨਤੀਜੇ
ਬਚਾਉ
ਇਲਾਜ

ਦੀ ਬਾਬਤ –

ਜਾਨਣ
ਸਮਝਣ
ਵਿਚਾਰਨ
ਸੈਚਣ
ਬੁਝਣ
ਖੋਜਣ

ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਗਿਲਾਨੀ' ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਓਹੜ-ਪੋਹੜ, ਸਾਧਨ ਅਥਵਾ ਉਦੱਮ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ !

ਸਾਡਾ ਮਨ ਬੜਾ ਚੰਚਲ ਅਤੇ ਲਾਈ-ਲੱਗ ਹੈ ।

‘ਜਿਨ੍ਹੀਂ ਲਾਈ ਗੱਲੀਂ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਉਠ ਚੱਲੀ’ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡਾ ਮਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਹਰਲਾ ਅਸਰ ਗੁਹਿਣ ਕਰਕੇ ‘ਤਾਤਾ-ਸੀਰਾ’ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਅਸੀਂ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਬਾਹਰਲੇ ਅਸਰ ਗੁਹਿਣ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ । ਉਹਨਾਂ ਅਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਯਾ ‘ਘੋਟ’ ਕੇ (repeat), ਇਹਨਾਂ ਮਲੀਨ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਯਾ ਮੈਲ, ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਸਟੋਰ (sub-conscious mind) ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੀ ਉਕਸਾਹਟ (exciting cause) ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਤਿਸ਼-ਕਰਨ (inner computer) ਦੀਆਂ ਹੂੰਘੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਹਵਾੜ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਉਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਬੇ-ਬੱਸ ਹੋ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਯਾ ਅਭੋਲ ਹੀ, ਭੈਤੇ ਕਰਮ ਯਾ ਪਾਪ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੋਰ ਮਲੀਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਲੀਨਤਾ ਦਾ ਦੌਰ (vicious circle) ਕਈਆਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫੧)

ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ, ਮਿਠੀਆਂ, ਕੌੜੀਆਂ, ਕੁਸੈਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਪਾਈ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੋਲ (solution) ਬਣਦਾ ਜਾਏਗਾ । ਹਰ ਇੱਕ ਕਿਣਕੇ ਮਗਰੋਂ, ਉਸ ਘੋਲ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਬਦਬੂ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਸਵਾਦ ਆਦਿ (composition) ਖਿਨ-ਖਿਨ ਬਦਲਦੇ ਜਾਣਗੇ । ਜੇ ਉਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਈਏ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਵੇਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ‘ਘੋਲ’ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਰਫ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਐਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਜੋ ਖਿਆਲਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਕਸ (reflection) ਪੈਂਦਾ ਹੈ – ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਮੈਲ, ਗਿਲਾਨੀ ਯਾ ਨਿਰਮਲਤਾ, ਖਿਨ-ਖਿਨ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ‘ਘੋਲ’ ਗਾੜ੍ਹਾ (dense) ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਮਨ ਦੇ ਇਸੇ ‘ਗਾੜ੍ਹੇ ਘੋਲ’ (dense solution) ਨੂੰ ਹੀ ‘ਸੁਭਾਉ’ ਯਾ ਆਚਰਨ (character) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਮਨ ਦਾ ਇਹ ਮਿਲਗੋਤਾ ਜਾਂ ਘੋਲੂਆ ਹੀ ਸਾਡਾ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ – ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਚਿਤਵਦੇ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਏਸੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਯਾ ਭਾਗ (fate and destiny) ਬਣਦੇ ਹਨ ।

ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਕਮਾਇਆਂਝੋ ਸੋ ਆਇਓ ਮਾਥੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੯੧)

ਏਸੇ 'ਪੁਰਬ-ਕਰਮ' ਜਾਂ 'ਧੁਰ-ਭਾਗ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਰੀਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ 'ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ' ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਿਰਫ਼ 'ਭਾਂਡਾ' ਅਥਵਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ 'ਧੁਠਾ-ਚਰਖਾ' ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

ਸਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਯਾ ਅਣਗਹਿਲੀ ਇਤਨੀ ਤੀਬਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸ 'ਗਿਲਾਨੀ' ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ (corruption personified) ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ । ਸਾਡੇ ਹਰ ਖਿਆਲ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਅਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਰੂ-ਆਮ, ਖੁਲ੍ਹਮ-ਖੁਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਤੋਂ 'ਸੰਕੋਚ' ਯਾਂ 'ਝਿੱਜਕ' ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਰ (consciousness) ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਇਸ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਲਥ-ਪਥ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਢੁਆਰਾ —

ਨਿਰਮਲਤਾ	ਅਤੇ	ਮੈਲ
ਸੱਚ	ਅਤੇ	ਝੂਠ
ਜਾਇਜ਼	ਅਤੇ	ਨਾਜਾਇਜ਼
ਸਦਾਚਾਰ	ਅਤੇ	ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ

ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਨਿਰਣ' ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਸੀਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਲੀਨ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ 'ਨਿਰਣ ਸ਼ਕਤੀ' ਯਾਂ 'ਬਿਬੇਕ-ਬੁੱਧੀ' (discrimination) ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ।

ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਅਸੁਰੀ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦੇ 'ਮਿਲਗੋਡੇ' (solution) ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਸੀਂ —

ਝੂਠ
ਬੇ-ਈਮਾਨੀ
ਖੁਦਗਰਜੀ
ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ (black)
ਨਾਜਾਇਜ਼

ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰ ਤੋੜ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫੇਰ ਭੀ 'ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ', 'ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇਰੇ', ਸਦਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ 'ਸਫੈਦ-ਪੇਸ਼ੀ' ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਢਕਵੰਜ ਰਚਦੇ ਹਾਂ ।

ਪਿਛੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਜਨਮ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੁਭਾਉ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ 'ਰੰਗਤ' ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਆਚਰਨ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਯਾਂ ਹਵਾੜ ਬਣਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਮਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੀ 'ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਬਣਦੀ ਹੈ ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ 'ਆਤਮ-ਜੋਤ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਜੋਤ ਉੱਤੇ ਮਨ ਦੀ 'ਰੰਗੀਨ ਐਨਕ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ 'ਰੰਗੀਨ' ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ।

ਇਹ ਮਨ ਦੀ 'ਰੰਗੀਨ ਐਨਕ' ਹੀ ਸਾਡੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ 'ਨਿਰਣਾ-ਸ਼ਕਤੀ' ਹੈ । ਏਸੇ ਰੰਗੀਨ 'ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਰ ਇਕ ਗੱਲ ਨੂੰ –

ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ
ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ
ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ
ਘੋਖਦੇ ਹਾਂ
ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਇਹ 'ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ – ਸਾਡੀ ਰੰਗੀਨ ਤੇ ਮਲੀਨ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ –

ਚਿਤਵਨੀ
ਖਿਆਲ
ਕਲਪਨਾ
ਵਲਵਲੇ
ਭਾਵਨਾ
ਨਿਸਚੇ
ਸਰਧਾ
ਫੈਸਲੇ

ਕਰਮ

ਧਰਮ

ਜੀਵਨ-ਸੇਧ

ਜੀਵਨ

ਭੀ ਰੰਗੀਨ, ਮਲੀਨ, ਅਪੂਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ 'ਨਿਰਣਾ-ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
ਸਾਡੇ ਆਪਸ ਵਿਚ -

ਖਿਆਲਾਂ

ਵਿਚਾਰਾਂ

ਵਿਹਾਰ

ਵਪਾਰ

ਧਰਮ

ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸਚੇ

ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ

ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਯਾਦਾ

ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਠ-ਪੁਜਾ

ਵਿਚ, ਬੇਅੰਤ 'ਵਿਤਕਰੇ' ਅਤੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੀ ਵਜਾਹ ਨਾਲ 'ਧਰਮ' ਦੇ
ਨਾਉਂ ਤੇ ਤਾਂਸਬ, ਨਫਰਤ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਝਗੜੇ-ਲੜਾਈਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਪਾਪ ਤੇ ਜੁਲਮ ਕਮਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ
ਦਾ -

'ਰੱਬ' ਇਕ ਹੈ।

'ਜੋਤ' ਇਕ ਹੈ।

'ਜੋਤ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਇਕ ਹੈ।

'ਆਤਮਿਕ ਕੇਂਦਰ' ਇਕ ਹੈ।

ਆਤਮ-ਸੇਧ ਇਕ ਹੈ।

ਜੀਵਨ-ਰੌਂਝ ਇਕ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਇਕ ਹੈ।

ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੧੧)

ਮਾਟੀ ਏਕ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰਾ ॥

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਂਡੇ ਘੜੈ ਕੁਮਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੨੮)

ਸਭ ਮਹਿ ਸਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ ਤਿਸ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੫੦)
 ਕਰਤਾ ਕਰੀਮ ਸੋਈ ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ਓਹੀ
 ਦੂਸਰੇ ਨ ਭੇਦ ਕੋਈ ਭੂਲ ਭਰਮ ਮਾਨਬੇ ॥
 ਏਕ ਹੀ ਸੇਵ ਸਭ ਹੀ ਕੋ ਗੁਰਦੇਵ ਏਕ
 ਏਕ ਹੀ ਸਰੂਪ ਸਬੈ ਏਕੈ ਜੋਤ ਜਾਨਬੇ ॥

(ਅ.ਉ. ਪਾ: ੧੦)

‘ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ’ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ‘ਰੰਗਤ’ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ । ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਸ ਕਸਵੱਟੀ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ – ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਲੀਨ ਮਨ ਦੀ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਹੀ ਘੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧੂਰੀ ਤੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਲਾਨੀ ਨੂੰ –

ਜਾਣੀਏ, ਜਾਂ ਨਾਂ
 ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੀਏ, ਜਾਂ ਨਾਂ
 ਮੰਨੀਏ, ਜਾਂ ਨਾਂ
 ਇਕਬਾਲ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਨਾਂ,

ਪਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ, ਹਿਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ –

ਦੂਜਾ ਭਾਵ
 ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ
 ਨਫਰਤ
 ਤਾਂਸਬ
 ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ
 ਰੋਸੇ-ਗਿਲੇ
 ਸਾੜਾ
 ਕੁਲਝਨਾ
 ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ
 ਕਾਮ
 ਕ੍ਰੋਧ
 ਲੋਭ
 ਮੌਹ

ਦੀ ਮਾੜੀ ਜੇਹੀ ਭੀ 'ਝਲਕ' ਯਾ 'ਰੰਗਤ' ਹੈ – ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਡਾ ਮਨ 'ਮੈਲਾ' ਹੀ ਹੈ ! ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨੀਵੇਂ ਅਸੁਰੀ ਅਉਗੁਣ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ ।

ਇਹਨਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਦੀ 'ਛੋਹ' ਨਾਲ ਹੀ ਮਨ ਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹੋ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਇਲਾਮਤਾਂ (symptoms) ਹਨ ।

ਸਾਡੇ ਫੁਰਨੇ ਯਾ ਖਿਆਲ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ –

1. ਉੱਤੱਮ (sublime) – ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
2. ਮੱਧਮ (neutral) – ਨਿਰਦੋਖ, ਅਸਰ ਹੀਣ ।
3. ਨੀਵੇਂ – ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਮਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਝਾਤ ਮਾਰ ਕੇ, ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪਰਖ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਉਪਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਤੋਂ ਬਹੁਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸਹੀ 'ਜੀਵਨ-ਸੇਧ' ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ।

ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦੀ 'ਚੋਣ' ਹੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਹੈ ।

ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਕੋਈ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ॥

ਮਨੁ ਖੋਜਤ ਨਾਮੁ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੨੮)

ਬੰਦੇ ਖੋਜੁ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਫਿਰੁ ਪਰੇਸਾਨੀ ਮਾਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੪੨)

ਸਰੀਰਕ 'ਕੋੜ੍ਹ' ਅਤੇ 'ਤਪਦਿਕ' ਦੀਆਂ ਮੌਹਲਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ, ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਤਬਾਹ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਹਨਾਂ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ 'ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ' – ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਸਾਡਾ, ਬਦਲਾ, ਘਿਰਨਾ, ਐਲਰਜੀ (allergy) ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਮਹਾਰੋਂ ਭੀ, 'ਜੀਵ' ਦੇ ਹੀ ਨਾਲ ਚਿੰਮੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੀਰਥ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ (serious) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਦੀਰਘ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਅਥਵਾ ਗੇੜ (vicious Circle) ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜਿਆਂ (serious consequences) ਤੋਂ ਆਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ –

ਅਣਜਾਣ
ਬੇਖਬਰ
ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ
ਬੇ-ਫਿਕਰ
ਅਵੇਸਲੇ

ਹੋ ਕੇ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਸਰੀਰਕ ‘ਛੂਤ’ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ – ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਭੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਕਿਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ‘ਪੁਲਾੜ’ ਵਿਚ ਫੈਲ ਕੇ, ਬ੍ਰਹੀਮੰਡ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਭੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਤਪਦਿਕ’ ਵਾਲੇ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਭੋਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ‘ਹਾਇ-ਬੁ’ ਤੇ ਕੁਰਲਾਹਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਵੱਲ ਆਸੀਂ ਉਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ । ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਿਆਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ, ਇਹਨਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਸੌਖੇ ਅਤੇ ‘ਅਕਸੀਰ’ ਇਲਾਜ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਭੀ ਫੁਰਨੇ ਯਾ ਖਿਆਲ ਉਪਜਦੇ ਹਨ – ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਛੋਹੇ’ ਨਾਲ, ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਚੰਗਾ ਯਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ‘ਰੰਗਤ’ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਰੰਗਤ ਯਾ ਮੈਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਨਾਲ ‘ਗੁੜੀ’ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਯਾ ਘੋਟਣ (practice) ਨਾਲ, ‘ਰੁਚੀ’ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣਾ, ਅਤਿਅੰਤ ਕਠਨ ਹੈ । ਇਹ ਰੁਚੀਆਂ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਧੱਸ-ਵੱਸ ਕੇ ‘ਰਸ’ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਘਿਰਨਾ ਦੀ ‘ਹਵਾੜ’ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਐਲਰਜੀ (allergy) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਯਾ ‘ਐਲਰਜੀ’ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਨ ਅਤਿਅੰਤ ਮਲੀਨ ਅਤੇ ਮਨੁਹ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ‘ਯਾਦ’ ਆਉਣ ਨਾਲ – ਸਾਨੂੰ ‘ਸੜ-ਕਪੜੀਂ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ’ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਸੜ-ਬਲ ਕੇ ਹੋਰ ਮਨੁਹ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ-ਭਾਵ ਭੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਤਨੁ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਾਟੀ ਭਇਆ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਮੌਹਿ ਮਨੁਰੁ ॥

ਅਉਗਣ ਫਿਰਿ ਲਾਗੂ ਭਏ ਕੁਰਿ ਵਜਾਵੈ ਤੁਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੯)

ਮਨ ਦੇ 'ਉਤੱਮ' ਯਾ 'ਮਲੀਨ' ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ –

'ਉਤੱਮ ਮਨ'

ਸਤਸੰਗ ਦਾ ਪਿਆਰ
ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ

ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਉ
ਆਤਮ-ਗਿਆਨ
ਏਕਤਾ – 'ਇੱਕ'
ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ
ਰੱਬ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ
ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ
ਰੱਬੀ ਭਾਣਾ
ਪਿਆਰ
ਮਿਲਵਰਤਣ
'ਸਗਲ ਸੰਗ ਬਣ ਆਈ'
ਪਰ-ਸੁਆਰਥੀ
ਦਾਇਆ
ਖਿਮਾ
ਨਿਮਰਤਾ
ਸੰਤੋਖ
ਅਚਿੰਤ
'ਨਿਰਦਾਵੇ'
ਅਲਿਪਤ
'ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੇ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ'
ਸਚ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ
ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ
ਗੁਰਮੁਖ

'ਮਲੀਨ ਮਨ'

ਕੁਸ਼ਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ
ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ
ਸਿਨੇਮਾ, T.V. ਅਤੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ
ਖੱਚਤ
ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਰੁਚੀ
ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਕੁਲੇਖੇ
ਦੁਜਾ ਭਾਉ
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ
ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸੱਕ ਯਾ 'ਅਸਰਧਾ'
ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ
ਆਪਣੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ-ਜੁਗਤੀਆਂ
ਘਰਨਾ
ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ
'ਤਾਤ-ਪਰਾਈ'
ਨਿਜ-ਸੁਆਰਥੀ
ਨਿਰਦਈ
ਬਦਲਾ
ਹੰਗਤਾ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਚਿੰਤਾ-ਚਿਖਾ
'ਦਾਵੈ ਦਾਵਨ'
ਮੋਹ
ਖੋਹ ਕੇ, ਲੈ ਕੇ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ
ਝੂਠ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ
ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ
ਮਨਮੁਖ

ਚਲਦਾ

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸੰਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096